

Ана Јовашевић
Београд

**Др Игор Јанев, Светска организација
за интелектуалну својину, Институт за
политичке студије, Београд, 2009, стр. 306.**

Последњих месеци је домаћа, као и целокупна европска јавност са нестрпљењем очекивала расплет догађаја око ратификације „Лисабонског споразума“ којим је Европска унија коначно добила обриси надржавне регионалне политичке, економске и безбедносне организације. Почетком децембра 2009. године овај споразум је ступио на правну снагу чиме је Европска унија прешла у квалитативно нову фазу организације и функционисања. Осим европских интеграција за домаћу јавност су у многим областима друштвеног, привредног и културног живота од посебног значаја и активности међународних организација које делују у оквиру и под окриљем Организације уједињених нација.

Како би домаћа, не само стручна, већ и шира читалачка публика могла да задовољи своју знатижељу о деловању појединих међународних организација, др Игор Јанев је објавио књигу под насловом: „Светска организација за интелектуалну својину“ у издању Института за политичке студије из Београда, а у рецензији еминентних стручњака из ове области: др Живојина Ђурића и др Драгана Суботића. Тако се недавно појавило вредно и јединствено дело у Републици Србији под називом „Светска организација за интелектуалну својину“ које ће несумњиво обогатити домаћу политиколошку, међународну, културолошку и правну литературу у овој области. Реч је о монографском делу које свеобухватно и мул-

тидисциплинарно обрађује бројне и различите појмове, институте, принципе и проблеме везане за организацију, надлежност и деловање Светске организације за интелектуалну својину и њен однос са другим универзалним и регионалним организацијама, као и појединим државама чланицама ове организације.

Иако је ова књига урађена у оквиру пројекта „Друштвене и политичке претпоставке изградње демократских институција у Србији“, може да послужи свима који се у процесу образовања (основног академског и докторског), као и у свакодневном раду срећу за материјом међународноправне заштите интелектуалне својине (моралних и материјалних права). Овај је рукопис настао као плод вишегодишњег бављења аутора проблематиком уређења и заштите ауторских права и права интелектуалне својине.

Садржина посматране књиге свеобухватно обрађује материју везану за деловање Светске организације за интелектуалну својину у целини и њених појединих органа, како у међусобним односима, тако и у односима са другим државама. Њеном деловању аутор је прилагодио начин, систем, метод, стил и садржину излагања посматране проблематике. У тежњи да олакша свим заинтересованим упознавање са овом доста динамичном, сложеном, обимном и разуђеном материјом, аутор је настојао, и у великој мери успео, да на савремен, једноставан и приступачан начин изложи теоријске, упоредноправне и практичне аспекте, обележја и карактеристике најзначајнијих појмова и института у систему организације, надлежности и деловања Светске организације за интелектуалну својину.

Ова монографија заправо разматра структурално устројство и функционисање Светске организације за интелектуалну својине на чији значај посебно указује растући број правних докумената у области интелектуалне својине и убрзани развој нормативноправне регулативе. Целокупна материја садржана у објављеној књизи је изложена у пет глава са уводом, закључком и прилозима („Библиографија и Документација“). На крају, књига садржи обиман преглед домаће и иностране политиколошке, међународне, културолошке и правне литературе, списак најкоришћенијих електронских адреса, као и преглед важећих правних прописа из ове области.

У првом делу књиге коју препоручујемо не само стручној, већ и лаичкој јавности, аутор разматра основна питања везана за ин-

ституционални развој Светске организације за интелектуалну својине. У првој глави (стр. 11-27) као што је и логично, изложене су основе интелектуалне својине у ком делу се разматрају разлози који оправдавају настанак и развој интелектуалне својине, односно права физичких и правних лица на интелектуалној својини. На овом месту су, такође, анализирана и различита теоријска схватања о праву својине уопште, њеним карактеристикама, значају, улози и потом појмовно одређивање права интелектуалне својине, њених карактеристика, улоге и значаја у савременим привредним односима. И на крају ове главе изложена је регулатива Светске трговинске организације СТО (чијем чланству и наша држава тежи) у области интелектуалне својине.

Друга глава (стр. 28-25) се бави различитим аспектима организације и устројства Светске организације за интелектуалну својину. Анализирана је Конвенција о успостављању Светске организације за интелектуалну својину из 1967. године. На основу овог међународног документа извршена је прецизна и аргументована правна анализа организације, надлежности и делокруг рада ове међународне организације, као и организациона структура ове организације коју чине: Генерална скупштина, Конференција, Координациони одбор, Међународни биро (као секретаријат ове организације) и генерални директор те начин финансирања њених активности који чине два одвојена буџета: а) буџет за заједничке трошкове и б) буџет конференције. Наша држава је постала чланица ове организације 1973. године потписивањем и ратификацијом наведене конвенције.

У трећој глави (стр. 46-199) која представља најзначајнији и најобимнији део ове монографије аутор је анализирао садржину и дејство више међународних уговора којима је уређена на једнообразан начин заштита интелектуалне својине у свим државама које су прихватиле њихове одредбе. Овим конвенцијама је приступила и Република Србија. Ту су изложене карактеристике бројних међународних докумената на основу којих је и наша држава уредила бројне односе у сфери уређивања и заштите интелектуалне својине у целости или појединих њених делова (ауторско право, извођачко право, право жига, ознака географског порекла, патент и сл). Тако су на овом месту изложене и детаљно коментарисане следеће међународне конвенције које улазе у област међународног трговинског права:

1) Бернска конвенција о заштити књижевних и уметних дела (из 1886. године која је допуњена више пута, а последњи пут 1971. године у Паризу) – која уређује својинске односе у области уметности и књижевности,

2) Париска конвенција о заштити индустријске својине (из 1900. године која је допуњавана више пута, а последњи пут 1967. године) која успоставља основе за уређење и правну заштиту индустријске својине (патенти, модели, жиг, име и ознака порекла, сузбијање нелојалне конкуренције),

3) Лисабонски ананжман о заштити ознака порекла и њиховом међународном регистровању из 1958. године (измењен 1979. године) којим се допуњује садржина и начин заштите индустријске својине у делу ознака порекла производа из других држава,

4) Мадридски споразум о сузбијању лажних и преварних ознака порекла на производима из 1891. године, који је допуњаван више пута, а последњи пут 1958. године,

5) Хашки споразум о међународном пријављивању узорака и модела из 1960. године,

6) Локарнски споразум о установљењу међународне класификације индустријских узорака и модела (дизајна) из 1968. године,

7) Међународна конвенција о заштити уметника извођача, произвођача фонограма и установа радиодифузије из 1961. године,

8) Конвенција о заштити произвођача фонограма од неовлашћеног умножавања њихових фонограма из 1971. године и на крају

9) Универзална конвенција о ауторском праву из 1952. године (која је измењена 1971. године) као основни акт на основу којег поједине државе у свом националном законодавству успостављају ефикасан систем заштите ауторског и сродних права.

Поред излагања, описа и анализе решења инаугурисаних наведеним међународним документима аутор је знатну пажњу и место у свом раду посветио и критичном осврту на таква решења, указујући на њихову недоследност или проблеме у примени у законодавству и пракси појединих држава.

Детаљна и аргументована анализа наведених међународних докумената у области интелектуалне својине је допуњена у четвртом делу (стр. 200-238) која се односе на интерпретацију и анализу Споразума о трговинским аспектима права интелектуалне својине који је креиран у оквиру ГАТТ-а. Ради се о покушају да се на међу-

народном нивоу поставе основе јединствене правне заштите промета (продаје, куповине, замене и сличних трансакција) појединих предмета (права) у оквиру интелектуалне својине.

И коначно, последњи део ове монографије носи наслов „Област деловања и досадашња делатност Светке организације за интелектуалну својину“ (стр. 239-289). Овде је аутор анализирао решења која су успостављена конвенцијом којом је основана ова међународна организација за заштиту интелектуалне својине указујући на проблеме у примени појединих решења услед одбијања неких држава да одређене одредбе унесу у своје национално законодавство, односно да иста примењује у пракси пружајући на тај начин потпуну и свеобухватну заштиту интелектуалној својини у целости или појединим њеним правима.

Анализирајући правни положај и деловање Светске организације за интелектуалну својину аутор указује на основне назнаке и услове за креирање деловања ове међународне организације, као и њен историјски развитак. Потом следи детаљно и аргументовано објашњење основних области деловања ове организације као што су а) књижевни, уметнички и научни радови (стваралаштво), б) извођачко право, в) фонограми и емитовање, г) проналасци у свим областима људског деловања, д) научна открића, ђ) индустријски дизајн, е) трговачке и сервисне ознаке, ж) жигови, з) комерцијални називи, и) заштита од нелојалне конкуренције и ј) патенти. Потом следи детаљна анализа основних праваца даљег развоја и циљева Светске организације за интелектуалну својину на почетку трећег миленијума постављајући на тај начин и основу за даљи развој међународног права интелектуалне својине уопште, а такође и у националном законодавству.

У излагању ове веома сложене и обимне материје која је везана за међународноправну интелектуалну својину и надлежности међународне организације у тој области, њену организациону структуру и деловање, аутор је вешто користио сву расположиву домаћу и нарочито инострану литературу, као и актуелну праксу што има велику употребну и практичну вредност.

Рад је писан једноставним и разумљивим стручним правничким језиком, лаким и допадљивим стилем што га чини изузетно погодним за поимање и разумевање посматране материје уређења и заштите права интелектуалне својине. По својој садржини, обиму и начину третирања, као и продубљености посматраних

тема, ученим питањима и проблемима, као и начином њиховог разрешења, то је један аналитичко-синтетички стваралачки рад који одражава не само висок степен познавања материје из области заштите и уређења интелектуалне својине у међународној заједници и националном законодавству, већ и изванредан педагошки приступ. Ове одлике уз постојање бројних оригиналних гледишта аутора у теоријском и практичном разрешавању појединих питања која су везана за интелектуалну својину у целости или поједине њене сегменте (ауторско право, право патента, жига или проналаска и сл.) чине овај рад не само интересантним и корисним за сваког читаоца, већ и подобним за образовање студената, па га препоручујемо најширој читалачкој јавности.